

OSNOVNA ŠKOLA „DRAGUTIN TADIJANOVIĆ“
SLAVONSKI BROD

PRIPREMA ZA KATALOG PRIPREMA
Uskrs u različitim kršćanskim crkvama

Vjeroučiteljica:
Ana Želinski

DNEVNA PRIPREMA ZA VJERONAUČNI SAT

I. OPĆI PODATCI O VJERONAUČNOM SATU

Škola: „D. Tadijanović“, Sl. Brod

Razred: 7.

Vjeroučitelj/ica: Ana Želinski

Nastavna cjelina:

Nastavna tema: Izborna tema

Nastavna jedinica: 51. **Uskrs u različitim kršćanskim crkvama**

Ključni pojmovi: pasha, sveto trodnevlje, Uskrs

CILJ: Upoznati slavljenje Uskrsa u različitim kršćanskim crkvama

ISHODI:

Obrazovni / kognitivni

- ponoviti znanje o židovskom blagdanu Pashe
- navesti kako se određuje datum slavljenja Uskrsa
- reći datum slavljenja Uskrsa u Katoličkoj (5. 4. 2015.) i Pravoslavnoj crkvi (12. 4. 2015.)

Odgojni / afektivni

- opisati uskrsne običaje
- upoznati pravila ponašanja u pravoslavnoj liturgiji
- prepoznati vrijednost različitih običaja

Djelatni / funkcionalni ili psihomotorički

- posjetiti uskrsno bogoslužje u Pravoslavnoj crkvi (ako postoji mogućnost)
- prepoznati sličnosti i razlike u svetom trodnevlju i uskrsnom bogoslužju Katoličke i Pravoslavne crkve.

Metodički sustav: interpretacijsko- analitički s elementima meditativnog

Oblici rada: frontalni, individualni, rad u skupinama

Aktivnosti učenika: otkrivanje asocijacije, slušanje biblijskog teksta, čitanje i rad na tekstu, opisivanje, izvještavanje, slaganje slagalice

Nastavne metode: usmeno izlaganje, opisivanje, objašnjavanje, izvještavanje

Nastavna sredstva: Sveto pismo, fotografije, članci, priručnici, obrednici, enciklopedije, mrežne stranice

Nastavna pomagala: ploča, kreda, svijeća, biblijski tekst, poticajni tekstovi, fascikli sa zadacima, laptop i projektor

Korelacija:

- povijest (crkveni raskol, julijanski i gregorijanski kalednar)
- glazbena kultura (uskrsne liturgijske pjesme)
- likovna kultura (bojanje pisanica)
- hrvatski jezik (prigodna poezija)

Plan ploče:

Uskrs u različitim kršćanskim crkvama

Izvješće 1. skupine	Izvješće 2. skupine	Izvješće 3. skupine	Izvješće 4. skupine	Izvješće 5. skupine
------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Pitanja za provjeru ishoda:

1. Što znači riječ pasha i čega se Židovi sjećaju slaveći taj blagdan?
2. Navedi kako se određuje koje se nedjelje slavi Uskrs?
3. Koje datuma Uskrs slave katolici, a kojeg pravoslavni vjernici?
4. Navedi sličnosti i razlike u liturgijskom obilježavanju Velikoga tjedna u rimokatoličkom i bizantskom obredu?
5. Kako se trebamo ponašati u Pravoslavnoj crkvi?
6. Opiši uskrsne običaje pravoslavnih kršćana.

Izvori za pripremanje nastavnika:

1. OBREDNIK VELIKOG TJEDNA, KS, Zagreb, 1999.
2. OBREDNIK VELIKOG TJEDNA –grkokatolički
3. KOLARIĆ, J., *Pravoslavni*, Veritas, Zagreb, 1985.
4. BENZ, E., *Duh i život Istočne Crkve*, KS, Zagreb, 2003.
5. ZAGREBAČKA BIBLIJA, KS, Zagreb, 2001.
6. BONNARD, E.P., *Pasha*, u: *Rječnik biblijske teologije*, Duforut, L. (ur.), KS, Zagreb, 1993., str. 827-835
7. GRABNER-HAIDER, A., *Praktični biblijski leksikon*, KS, Zagreb 1997.
8. TOMIĆ, C., *Izlazak*, Zagreb, 1979., pretisak: 1995.
9. TOMIĆ, C., *Tajna vjere*, Zagreb, 1981.
10. UZINIĆ, M., *Datum proslave Uskrsa*, u: *Vjera u pitanjima*, Verbum, Split, 2007. str. 78
11. BUCKLEY, T., *Pasha*, u: *Suvremena katolička enciklopedija*, Glazier i Hellwing (prir.), Marjan tisak, Split, 2005., str. 211
12. Mrežne stranice:
 - www.svetnauke.org
 - www.wikipedia.com
 - www.bitno.net
 - www.svetosavlje.org
 - www.manastir-lepavina.org
 - www.vjerajdjela.com
 - www.horsvetogdjordjija.wordpress.com
 - www.youtube.com

Izvori za pripremanje učenika: bilježnica, mrežne stranice:

- www.svetnauke.org
- www.wikipedia.com
- www.bitno.net
- www.svetosavlje.org
- www.manastir-lepavina.org
- www.vjerajdjela.com
- www.horsvetogdjordjija.wordpress.com

-www.youtube.com

II. STRUKTURA NASTAVNOG SATA

1. Molitveno-meditativni početak
2. Motivacija
3. Najava i susret s biblijskim tekstom
4. Interpretacija u užem smislu
5. Stvaralačko izražavanje – rad u skupinama
6. Izvješće i predstavljanje rada u skupinama
7. Sinteza
8. Aktualizacija
9. Molitveno-meditativni završetak
 - pri ulasku u učionicu učenici iz košarice izvlače papir u jednoj od 4 boje
 Svaka boja predstavlja jednu grupu u kojoj će učenici rješavati zadatke.

III. TIJEK IZVOĐENJA VJERONAUČNOG SATA

1. Molitveno meditativni početak:

Vjeroučiteljica pali svijeću i sve prisutne poziva na zajedničku molitvu.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Oče naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime tvoje. dođi kraljevstvo tvoje; budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji.

Kruh naš svagdanji daj nam danas, i otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim, i ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od Zla. Amen.

2. Motivacija:

Vjeroučiteljica na zid projicira **igru asocijacija** koju učenici moraju postupno otkriti otvaranjem polja iza kojih se skrivaju pojmovi koji im pomažu otkriti temu današnjeg susreta.

Prije početka vjeroučiteljica **daje pravila igre**. *Učenik iz svakog reda otvara po jedno polje asocijacije. Nakon što je otvorio polje može ponuditi rješenje stupca ili konačno*

rješenje asocijacije. Ukoliko rješenje ne zna kaže dalje i tada igra učenik iz sljedećeg reda. Ako tijekom otvaranja polja učenici dođu do rješenja stupca ili konačnog rješenja asocijacije, a nisu na redu za otvaranje polja, moraju čekati svoj red za pogađanje. Rješenje asocijacije je USKRS

A1 Cvjetnica	B1 julijanski	C1 Rim	D1 Carigrad
A2 Veliki četvrtak	B2 gregorijanski	C2 celibat	D2 1054. godina
A3 Veliki Petak	B3 14 dana	C3 papa Franjo	D3 patrijarh
VELIKI TJEDAN	KALENDAR	KATOLIČKA CRKVA	PRAVOSLAVNA CRKVA
USKRS			

3. Najava i susret s biblijskim tekstom

Našim današnjim susretom govorit ćemo o

USKRSU U RAZLIČITIM KRŠĆANSKIM CRKVAMA

Vjeroučiteljica piše naslov na ploču, a učenici u svoje bilježnice.

Uskrs je najveća kršćanska svetkovina. Danas ćemo nešto više reći o proslavi Uskrsa kod kršćana biznantskog tj. istočnog obreda. Njime se služe grkokatolici, Srbi, Rusi, Grci, Bugari, Rumunji, Makedonci, Crnogorci.

Vjeroučiteljica učenicima podijeli listić s biblijskim tekstom, a nakon toga ga pročita:
„Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učeniku, kojega je Isus ljubio, pa im reče:

»Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi na grob. Sagne se i opazi povoje gdje leže, ali ne uđe. Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu. Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob i vidje i povjerova. Jer oni još ne upoznaše Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih.“

4. Interpretacija u užem smislu

Nakon kratke stanke vjeroučiteljica započinje razgovor s učenicima.

- Kako ste se osjećali slušajući biblijski odlomak iz Ivanova evanđelja? (zbunjeno, iznenađeno, radosno...)
- 1. Što Marija Magdalena govori Petru? („Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.“)
- 2. Što je Petar vidio kada je ušao u grob? (*Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu.*)
- 3. Što o ovom događaju govore pisma? (Pisma govore da Isus treba da ustane od mrtvih.)

5. Stvaralačko izražavanje – rad u skupinama

*Pri ulasku u učionicu iz košarice ste izvukli papirić s jednom bojom. Tako ste prema izabranim bojama formirali 4 skupine po 4 učenika: 1. je žuta, 2. narančasta, 3. zelena, 4. plava. Kada vam donesem fascikl sa zadacima, neka svaka skupina izabere po jednog predstavnika. On neka pročita dobiveni zadatak, a ostali članovi skupine neka pažljivo poslušaju upute i svi zajedno se potrudite da se zadatak izvrši. Ako vam je u zadacima nešto nejasno, podignite ruku i pozovite me da dodatno pojasnim zadatak. **Za rješavanje zadataka imate 10 min.** Nešto prije isteka vremena predivđenoga za rad u skupinama, vjeroučiteljica potiče učenike da rad na zadacima privode kraju.*

Vjeroučiteljica obilazi skupine i ako je potrebno pojašnjava zadatke.

Skupine pristupaju rješavanju zadataka.

1. SKUPINA: Datum Uskrsa

Upute za rješavanje zadataka u skupini.

1. Dva člana skupine neka pročitaju tekst pod naslovom: *O židovskom blagdanu Pashe i Uskrsu, a druga dva tekst pod naslovom: Kako se određuje datum Uskrsa?*
2. Nakon pročitanoog teksta odgovorite na pitanja.
3. Odgovore napišite na papir koji ćete magnetiċima pričvrstiti na ploċu.

O židovskom blagdanu Pashe i Uskrsu

Pasha (hebr. pesa'h, hrv. "proći mimo") jedan je od židovskih blagdana. Slavljenjem ovoga blagdana Izraelci se sjećaju izlaska iz egipatskog ropstva. Naziv dolazi od događaja kada je anđeo ubijao egipatske prvorođence, a židovske domove, koji su bili označeni janjetovom krvlju na dovratniku, je mimoilazio. Pasha se slavila četrnaestoga nisana, tj. četrnaestoga dana prvoga proljetnog mjeseca. Jahvi se prinosi mlado životinje koje se izleglo te godine da se izmole Božji blagoslovi. Žrtva je janje ili kozle, muško, bez mane, a pri žrtvovanju ne smije mu se prebiti nijedna kost. U Novom zavjetu Krist je vazmeni – pashalni Jaganjac Novoga saveza žrtvovan na križu i blagovan u dvorani Posljednje večere. On je onaj koji je u svojoj mucij, smrti i uskrsnuću pobijedio smrt i zlo, on je onaj koji je donio svijetu spasenje.

Odgovori na pitanja:

1. Što znači riječ pasha?
2. Čega se Židovi sjećaju na taj blagdan?
3. Tko je u Novom zavjetu pashalno janje i koja je njegva uloga?

1. Riječ pasha _____

2. Na blagdan Pashe Židovi se sjećaju _____

3. U Novom zavjetu pashalno janje je _____

Kako se određuje datum Uskrsa?

Kao što je Pasha bila liturgijsko sjećanje na čudesno izbavljenje izabranoga naroda iz egipatskoga sužanjstva, tako je i godišnja proslava Uskrsa liturgijsko sjećanje na čudesno izbavljenje i spasenje čitavoga čovječanstva. Pasha se slavila četrnaestoga nisana, tj. četrnaestoga dana prvoga proljetnog mjeseca koji odgovara našem ožujku – travnju. Četrnaesti nisan ne odgovara jednom određenom datumu našega kalendara, već je to dan – bolje rečeno noć – prvoga proljetnog punog mjeseca.

325. god. na saboru u Niceji određeno je da se godišnja proslava Uskrsa slavi nedjeljom koja slijedi nakon dana prvoga proljetnog punog mjeseca. Ovo odlukom, koja je i danas na snazi, određuje datum Uskrsa. U 2015. god. Uskrs u Katoličkoj crkvi slavi se 5. 4., a u Pravoslavnoj crkvi, koja koristi julijanski kalendar, Uskrs se slavi 12. 4. 2015. god.

Odgovori na pitanja:

1. Kojeg datuma se slavila Pasha?
2. Čega se sjećamo slavljenjem Uskrsa?
3. Kako se određuje koje nedjelje se slavi Uskrs?

1. Pasha se slavila_____

2. Slavljenjem Uskrsa sjećamo se_____

3. Uskrs se slavi_____

4. Katolici slave Uskrs_____, a pravoslavni_____

2. SKUPINA: Slično i različito

Upute za rješavanje zadataka u skupini.

1. Dva člana skupine neka pročitaju tekst pod naslovom *Veliki tjedan u bizantskom obredu* a druga dva tekst pod naslovom: *Veliki tjedan u rimokatoličkom obredu*
2. Nakon pročitano g teksta članovi skupine koji su čitali prvi tekst neka u tablicu upišu ono najznačajnije za bizantski obred, a članovi koji su čitali tekst o rimokatoličkom obredu neka to učnie za rimokatolički obred
3. Svi zajedno usporedite sličnosti i razlike i otkrijte ono što nema u pojedinom obredu, a pojavljuje se u drugom.
4. Sličnosti i razlike objasnite uz pomoć tablice i teksta koji ste čitali te pričvrstite na ploču.

Veliki tjedan u bizanstkom obredu

VELIKI ČETVRTAK

Uvečer se služi Večernja sa liturgijom sv. Bazilija Velikog i obredom posvete MIRA Miro je krizmeno ulje. Boja liturgijskog ruha crvena. Ulje posvećuje samo biskup, ako je to potrebno. Ne posvećuje se obvezatno svake godine. Ima 3 čitanja: Knjiga Izlaska Knjiga o Jobu pa 1.

poslanica Korinćanima. Nakon tog čitanja svećenik skida liturgijsko ruho crvene boje i oblači crnu boju u kojoj obavlja Bogoslužnja sve do Uskrsne jutarnje. Sljedi evanđelje Večere Gospodnje. Posveta ulja ide iza prinosa darova. Dalje se liturgija nastavlja kao i inače.

VELIKI PETAK

Na Veliki petak je strogi zapovijedani post. Posti se cijeli taj tjedan.

„Strastno jutrenje“. Po pravilu se obavlja u manastirima (samostanima) u četvrtak uvečer kad zađe sunce. Čita se 12 ulomaka evanđelja koji govore o Isusovoj muc i križu. Između jednog i drugog evanđelja se pjevaju posebne antifone ili predviđene molitve koje su nepromjenjive, svake godine iste.

Veliki petak ujutro se služe CARSKI ČASOVI koji su nepromjenjivi, svake godine isti, ali se služe samo na Veliki petak. Čas prvi se služi ujutro prije nego izadje sunce, čas treći ujutro kasnije, čas šesti oko podne i čas deveti oko 15h. Iza devetog časa se služi večernja sa stavljanjem plaštanice u Kristov Grob koji je unaprijed pripremljen u crkvi. Kristov Grob izgleda kao jedan svečano ukrašeni stol na koji se polaže platno na kojem je naslikano Isusovo mrtvo tijelo. To platno se zove plaštanica.

To je kratko bogoslužje. Čita se evanđelje o Kristovoj smrti. Iza evanđelja dok narod pjeva posebne pjesme, svećenik u procesiji uzima plaštanicu i nosi je oko crkve. Običaj je ići u krug crkve počinjući od zapadne strane svijeta prema istočnoj, suprotno od kazaljke na satu.

Liturgijsko ruho je crne boje. Zvona na crkvi ne zvone nego se samo klepeće klepetalom. Svećenik polaze plaštanicu u grob i ponizno, pobožno i sa posebnim osjećajem žalosti ljubi Isusove rane. Negdje je običaj da ljudi na koljenima idu kroz crkvu i klečeći dolaze ljubiti Isusove rane. Iza svećenika dolaze drugi vjernici i ljube Isusove rane.

VELIKA SUBOTA

JERUZALEMSKO JUTRENJE

Služi se u subotu rano ujutro ili u petak navečer kad zađe sunce. Svećenik sjedi ili stoji ispred Isusovog groba i služi Jeruzalemsko jutrenje. Tu se pjevaju komplicirane melodije koje se zovu statije i pjevaju se samo jedanput u godini. Ima ih tri i svaka od njih ima svoj set pjesama. Svaka od tri statije ima svoju specijalnu melodiju. Statije imaju žalostan ton i govore u mucu Isusovoj. Osuđuje se Judu i Židove i Pilata. Na kraju jeruzalemskog jutrenja već se nazire Kristovo Uskrsnuće.

Na Veliku Subotu uvečer služi se Večernja s liturgijom svetog Bazilija Velikog. To je prva uskrsna liturgija. Neki odlomci starozavjetnih citanja su Knjiga Izlaska Knjiga Izaije Knjiga Izlaska, cijela knjiga o Joni. (U manastirima se čitaju sva čitanja dok na župama se obično uzme jedno iz ove serije i to ono kad Mojsije razdjeli Crveno more. Druga serija čitanja isto ima 9 čitanja, ali na župama se uzme samo iz Danielove knjige ono kad trojica mladića ne gore u peci, kad ih je kralj Nabukodonozor stavio u peć ognjenu te odlomak poslanice Rimljanima. Iza poslanice svećenik skida crno liturgijsko ruho i oblači najzlatnije i najbijelije ruho. Izlazi svečano ispred Kristovog groba, uzima plaštanicu i svečano je nosi na oltar. Poslije izlazi sa Evandeljem i pjeva Evandjelje Uskrsnuća na praznom grobu. Kad završi ostavlja otvoreno Evandjelje na praznom grobu umjesto plaštanice. Nastavlja se Liturgija sv. Bazilija Velikog. Na kraju se pjeva HRISTOS VOSKRESE (Krist je uskrsnuo!).

VELIKI TJEDAN U BIZANTSKOM OBREDU		
Veliki četvrtak	Veliki petak	Velika subota

Veliki tjedan u rimokatoličkom obredu

Veliki četvrtak:

U četvrtak ujutro u katedralama svih biskupija slavi se Misa posvete ulje ili „Missa chrismatis“. Na toj misi se posvećuju ulje za podijelu sakramenta svete krizme, bolesničkog pomazanja te ono kojim se pomazuju dlanovi svećenika kod podjele sakramenta svetoga reda. Na toj misi u katedrali svoje biskupije svaki svećenik obnavlja svoja svećenička obećanja koja je dao na dan ređanja. U svim ostalim crkvama u večernjim satima slavi se misa večere Gospodnje.

Misa Večere Gospodnje započinje ulaznom pjesmom, pokajničkim činom i pjevanjem „Slave“ nakon koje orgulje „šute“ do Velike Subote. Prvi svetopisamsko čitanje podsjeća nas na izlazak Židova iz egipatskog ropstva te donosi propise koji se drže kod blagovanja blagdana Pashe. Nakon što svećenik pročita evanđelje koje govori o tome kako je Isus apostolima oprao noge. Svećenik skida misnicu i dvanaestoroici župljana pere noge. Nakon toga slijedi prinos darova. Posvetna molitva nad prinesenim darovima i pričest je kao i kod svake druge mise. Nakon završetka obreda pričesti svećenik preostale posvećene hostije prenosi u pokrajnje svetohranište dok glavno svetohranište ostaje otvoreno i prazno. S oltara skida oltarnik, misa završava getsemanskom urom klanjanja kao odgovor na Isusovu molbu učenicima da s njim bdiju i mole.

VELIKI PETAK: Veliki petak je jedini dan u godini kada u crkvama nema svete mise, nego vjernici sudjeluju na obredima Velikoga petka. Nakon starozavjetnog čitanja i psalma čita se ili pjeva Muka po Ivanu. Nakon toga svećenik uzima križ koji je prekriven od 5. korizmene nedjelje i pjevajući napjev: *Evo, drvo križa na kom Spas je svijeta visio. Dođite, poklonimo*

mu se“ otkriva prekrivni corpus na križu. Nakon toga slijedi obred ljubljenja križa. Svi vjernici mogu pristupiti i poljubiti križ. Iza toga slijedi obred pričesti. Vjernici se pričestoju s ostatkom hostija koje su posvećene na Veliki četvrtak jer danas nema mise.

VELIKA SUBOTA: Tijekom dana vjernici dolaze u crkve i mole se na Isusovom grobu. Navečer se skupljaju na vazmeno ili uskrsno bdijenje. Ono započinje paljenjem ognja ispred župne crkve. Vatrom sa ognja pali se velika uskrsna svijeća koju svećenik unosi u crkvu pjevajući napjev: „Svjetlo Kristovo!“ Crkva je u mraku, a vjernici o uskrsnu svijeću pale svoje svijeće. Nakon toga slijedi hvalospjev uskrsnoj svijeći koji pjeva svećenik. Zatim slijedi 6 čitanja iz Staroga zavjeta s pripadajućim psalmima, čitanje poslanice Rimljanima, nakon čega slijedi svečano otpjevana Aleluja! U koliko u župnoj zajednici postoje odrasle osobe koje su se pripremale za podjelu sakramenata, sakramenti im se dijele na vazmenom bijenju. Dalje misa slijedi redovito. Vazmeno bdijenje je najvažnija misa u tijeku liturgijske godine.

VELIKI TJEDAN U RIMOKATOLIČKOM OBREDU

Veliki četvrtak	Veliki petak	Velika subota

VELIKI TJEDAN (SLIČNO U OBA OBREDA)		
Veliki četvrtak	Veliki petak	Velika subota

*U usporedbi s rimskim obredom u bizantskom obredu:

- nema pranja nogu na Veliki četvrtak,
- nema ljubljenja križa na Veliki petak,
- nema paljenja ognja, uskrsne svijeće i blagoslova krsne vode na Veliku subotu.

To je najuočljivija razlika.

3. SKUPINA: Plaštanica

Upute za rješavanje zadataka u skupini.

1. Dva člana skupine neka pročitaju tekst pod naslovom: *Plaštanica, a druga dva tekst pod naslovom: Pravila ponašanja na liturgiji u Pravoslavnoj crkvi.*
2. Nakon pročitanoog teksta odgovorite na pitanja.
3. Složite slagalicu plaštanice.
4. Pojasnite pravila ponašanja na liturgiji u Pravoslavnoj crkvi

Plāštanica je platno sa izvezenim ili naslikanim Kristovim tijelom, neposredno poslije skidanja s križa. Na plaštanici se nalazi i prizor skidanja s križa i polaganja u grob, kao i prikaz Bogorodice, Josipa, Nikodima i evanđeliste Ivana. Plaštanica se iznosi u tijeku pjevanja psalama na večernjem bogoslužju Velikog Petka časa (oko 15 sati, vrijeme kada je Krist umro na križu) i polaže se uvijek zajedno sa evanđeljem na sredinu hrama na poseban stol. Originalna Plaštanica Gospodina Isusa Krista je je platno, satkano od lana s primjesama pamuka. U nju su apostoli zajedno sa Josipom iz Arimateje zamotali Kristovo tijelo nakon skidanja s križa.

Odgovori na pitanja:

1. Što je plaštanica?
2. Kada se koristi u liturgiji?
3. Pojasnite pravila ponašanja na liturgiji u Pravoslavnoj crkvi.

Nekoliko pravila ponašanja na liturgiji u Pravoslavnoj crkvi

Ulazeći u sveti hram, prekrizimo se, uz blagi naklon. Dolazimo do ikone na sredini crkve kojoj se poklonimo i prekrizimo ljubeći ikonu (žene ne ostavljajući tragove ruža) Na kraju se okrenemo i blago poklonimo onima koji stoje u redu iza nas i oko nas. Hram je sveto mjesto skupljanja vjernika na molitvu i liturgiju te sve radnje koje to remete, nisu dopuštene.

Sve radnje tijekom liturgije započinju znakom križa

Križa se tako što u jedno skupimo tri prsta desne ruke – palac, kažiprst i srednji prst, a mali i domali prst savijemo na dlan. Tri spojena prsta simbolliziraju Sveto Trojstvo – Oca, Sina i Svetoga Duha, dok su dva prsta na dlanu simbol Kristove naravi – božanske i ljudske.

S tri skupljena prsta dotičemo najpre čelo, posvećujući Bogu svoj um, i govorimo: „U ime Oca“, zatim dio ispod grudi, posvećujući Bogu svoje srce, izgovarajući: „i Sina“, a na kraju dodirujemo desno pa lijevo rame, posvećujući Bogu svoju snagu, govoreći: „i Svetoga Duha“. Završavamo sa „Amin“, što znači: „Neka tako bude“.

Za vrijeme liturgije ne šetamo po crkvi i ne guramo se.. Za vrijeme čitanja svetog Eevandjelja stojimo mirno, pognute glave, opuštenih ruku i u najvećoj tišini i otvorenosti za Riječ Božiju jer nam se tada otkriva sam Bog. Isto vrijedi i za iznošenje časnih darova na liturgiji, šosvećenje svetih darova, pričest, blagosiljanje prisutnih vjernika

Na svetu pričest izlazimo po blagoslovu svog duhovnika ili ispovjednika, ako smo postili redovno i ispovijedili se. Čaši (kaležu) prilazimo u potpunom miru, izgovarajući sa svećenikom molitvu. Ruke su nam prekrštene na grudima, desna preko lijeve. Nikada se ne križamo pred samim kaležom, da ga ne bismo podizanjem i spuštanjem ruke gurnuli i prosuli njegov sadržaj. Pred pričešćivanje, izgovaramo svoje ime svećeniku, na šta on izgovara: „Pričešćuje se sluga Božiji (ime) / sluškinja Božija (ime) Telom i Krvlju Hristovom“.

4. SKUPINA: Uskrs u bizantskom obredu

Upute za rješavanje zadataka u skupini.

1. Dva člana skupine neka pročitaju tekst pod naslovom: *Uskrs u bizantskom obredu, a druga dva tekst pod naslovom: Uskrsni običaji*
2. Nakon pročitanoog teksta odgovorite na pitanja.
3. Magnetićima pričvrstite fotografije na ploču.
4. Pojasnite što je pysanka.

Uskrs u bizantskom obredu

USKRS 1. dan - Nedjelja

Ujutro je Uskrsno jutrenje koje ima radostan ton i ima kanon od 12 uskrsnih pjesama. To su posebne melodije koje se pjevaju samo kroz 3 dana Uskrsa: nedjelju, ponedjeljak i utorak.

Služi se svečana Liturgija sv. Ivana Zlatoustog i na kraju završava blagoslovom košarica sa jelom. Sve do iduće subote, svih 7 dana, carska vrata (sredisnja vrata ikonostasa) su uvijek

širom otvorena što simbolizira otvorena vrata raja poslijee Kristovog uskrsnuća za sve vjernike.

Uskrsni običaji

Ukrajinska tradicija izrade pisanice – pysanke

Ukrajinska pysanka predstavlja minijaturno narodno slikarstvo koje se izrađuje pomoću pčelinjeg voska i posebne pisalice koja se zove pysačok. Ukrajina je zemlja gdje je pysanka podignuta na razinu nacionalnog simbola. Ukrajinska tradicija poznaje 2 vrste oslikanih jaja.

To su: pisanice ili pysanky koje se oslikavaju voskom i različitim bojama, a daruju se za Uskrs dragim osobama. Druga vrsta su krashanky -Uskrsna jaja obojana u jednu boju . Boje se lupinom luka, ciklom, špinatom, hrastovom korom drveta ili se koristi broć, a nose se na blagoslov jela za Uskrs. Svaka pysanka u sebi nosi određenu poruku koja proizlazi iz simbola ornamenata i boje.

Ornamenti ili motivi kojima se oslikavaju jaja su:

- biljni motivi: cvjetovi, lišće i plodovi simboliziraju plodnost zemlje, radost života i zdravlje
- životinjski motivi: ptica, pijetao, riba i jelen simboliziraju život
- geometrijski motivi povezani su s tajanstvenošću kao: trokut, krug, zvijezda, spirala, točkice, križići, 40 klinova koji predstavljaju 40 dana posta- simboliziraju sunce, svjetlost, svemir i sve njegove tajne.

Neke zanimljivosti vezane za ukrajinski simbol pysanke:

- U ukrajinskom mjestu Kolomyja, u Ivano- Frankyvsyj oblasti nalazi se muzej izgradjen u

obliku pysanky koja je visoka 10 m, a čuva se više od 10 000 pisanica iz svih krajeva Ukrajine. Pysanky su izvedene u tehnici voska i pisalice sa svim motivima iz svih oblasti Ukrajine.

- Najveća skulptura pysanky u svijetu (9x3,5 m) podignuta je u Vegrevillu, pokrajina Alberta u Kanadi gdje živi veliki broj Kanadana ukrajinskog porijekla.

Odgovori na pitanja:

1. Opišite bizantsku uskrsnu lituriju
2. Koja liturgija se služi na Uskrs i što su carska vrata?
3. Opišite ukrajinsku tradiciju izrade pisanice.

6. Izvješće i predavljanje rezultata rada u skupinama

Učenici predstavljaju svoje radove po prethodno navedenom rasporedu.

7. Sinteza

Plan ploče:

Uskrs u različitim kršćanskim crkvama

Izvješće 1. skupine	Izvješće 2. skupine	Izvješće 3. skupine	Izvješće 4. skupine	Izvješće 5. skupine
------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Nakon prezentacija rada u skupinama vjeroučiteljica poziva učenike da preuzmu listiće koje će zalijepiti u svoje bilježnice.

Listić za učenike

- Blagdan Pashe Židovi slave kao sjećanje na izlazak iz Egipatskog ropstva.
Formula za određivanje datuma Uskrsa:
- Uskrs se slavi uvijek u nedjelju iza prvog proljetnog punog mjeseca.
- Uskrs se u Katoličkoj crkvi slavi 5. 4., a u Pravoslavnoj crkvi, se slavi 12. 4. 2015. god.

U usporedbi s rimskim obredom u bizantskom obredu:

- nema pranja nogu na Veliki četvrtak,

- nema ljubljenja križa na Veliki petak,
- nema paljenja ognja, uskrsne svijeće i blagoslova krsne vode na Veliku subotu.
- Plaštanica je platno sa izvezenim ili naslikanim Kristovim tijelom

8. Aktualizacija

U 2015. godini vjernici bizantskog obreda slave Uskrs 12. 4. Oni koji u svom mjestu imaju pravoslavnu ili grkokatoličku crkvu neka posjete uskrsno bogoslužje. Drugi neka ga prate u televizijskom prijenosu.

8. Molitveno-meditativni završetak

Na kraju sata izmolit ćemo molitvu Oče naš kako ju mole u Pravoslavnoj crkvi:

U ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Amin

Oče naš, koji si na nebesima, da se sveti ime Tvoje, da dođe carstvo Tvoje, da bude volja Tvoja, i na zemlji kao i na nebu; hleb naš nasušni daj nam danas, i oprosti nam dugove naše, kao što i mi opraštamo dužnicima svojim; i ne uvedi nas u iskušenje, no izbavi nas od zloga.

U ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Amin